

Fiziksel Eylemler Yöntemi

The Method of Physical Actions

Sonia MOORE*

Çeviri Makalesi / Translation Article

Sunuş

Stanislavski'nin Fiziksel Eylemler Yöntemi'nin oyuncular için kolayca tatbik edilebilir olduğu muhakkaktır. Ancak, maalesef bu tekniğin derinlikli yönlerini idrak etmek o kadar da kolay değildir. Fiziksel Eylemler Yöntemi'nin muhtelif izahlarının, tekniğin inceliklerinin kavranması için imkanlar sağlayacağına inanıyorum. Bu sebeple, Sonia Moore'nin yöntemle ilgili fikirlerini Türkçe'ye aktarmaktan büyük bir memnuniyet duymakta ve sizlerin de ufkunu açacağına samimiyetle inanarak bu Türkçe söyleyişi takdim etmekteyim.

Giriş

Moskova Sanat Tiyatrosu üyeleri tarafından kış boyunca New York, New Haven ve New Orleans'ta verilen seminerlerin odak noktası Stanislavski'nin “fiziksel eylemler yöntemi” olmuştur. “The Stanislavski Method” kitabının yazarı Sonia Moore, Stanislavski'nin çalışmalarının bu yönünü açıklığa kavuşturmak için gönüllü oldu. Onunla sorunları tartıştıktan sonra kendisine bir dizi soru gönderdik.

* Moore, S. (1965). Tulane Drama Review, Summer, Vol. 9 (4), pp. 91-94, 2022 © Cambridge University Press

Fiziksel eylemler yöntemi, psikolojik ve fiziksel süreçler arasında bir kopukluk olmadığını mı varsayıyor?

Evet. Stanislavski insan davranışının psiko-fiziksel bir süreç olduğunu keşfetmiş ve bilim insanları da sinir ağlarının, fiziksel ve psikolojik olanı binlerce örüntü ile kopmaz bir şekilde birbirine bağladığını doğrulamıştır. Örneğin bir bardağı kaldırdığımda bu fiziksel bir eylemdir, bunu içsel veya psikolojik bir nedenle yaparım: susamış olabilirim veya içinde ne olduğunu görmek isteyebilirim. Her içsel deneyim, fiziksel bir eylemle ifade edilir.

Fiziksel eylemler yöntemi ile Rus fizyolog ve psikologlarının, özellikle Pavlov ve Sechenov'un çalışmaları arasındaki ilişki nedir?

Pavlov'un şartlı refleksler hakkındaki öğretileri Stanislavski'nin kendi öğretileriyle aynı dönemde ehemmiyet kazanmıştır. Stanislavski duygusal tepkilerimizden mesul olan içsel süreçleri kontrol etmek için bilinçli araçlar arıyordu. Pavlov ve Sechenov; Stanislavski'nin ruh halleri, arzular, tepkiler ve duygulardan müteşekkil olan tüm karmaşık içsel yaşamın basit bir fiziksel eylemle ifade edildiği tezinin doğruluğunu ispat eden çalışmalar yaptılar. Bilim insanları ayrıca Stanislavski'nin başka bir tezini de doğruladılar: duygular doğrudan harekete geçirilemez.

Fiziksel eylemler yöntemi, bir oyuncunun esin anlarını ve duygularını kontrol etmesini nasıl sağlar?

İnsanda psikolojik ve fiziksel olan bölünmez bir şekilde birbirine bağlıdır. Bu sebeple fiziksel bir eylemin sahici bir şekilde gerçekleştirilmesi, bir oyuncunun hakiki hislerini de ortaya çıkarır. Fiziksel eylem, duyguyu açığa çıkarmak için “yem” gibidir. Ancak Stanislavski'nin, karakterlerin repliklerini de fiziksel bir eylem olarak kabul ettiğini anlamak önemlidir. Stanislavski'nin tüm tetkikleri, esin anlarını kontrol altına almanın yollarını bulmaya matuftu ve bu tür bir kontrol için münasip şartlar geliştirdi. Esin anları, tekniği ustalıklarla kullanabilen bir oyuncunun bilinçli çalışmasının neticesidir.

Fiziksel eylemler yönteminin gelişmesiyle birlikte Stanislavski'nin diğer tekniklerine ne olmuştur?

Stanislavski sisteminin diğer tüm teknik araçları hala kullanılmaktadır. Stanislavski, bu teknikleri geliştirirken, her bir unsuru oyuncunun hislerini ifade etmenin bir yolu olarak tek başına mühim görüyordu. Günümüzde ise bu unsurlar, oyuncunun sahnedeki hareketlerini daha doğal ve inandırıcı bir şekilde yapmasına yardımcı olmak amacıyla, fiziksel eylemin etrafında bir araya getirilmiştir.

Stanislavski, Meyerhold ve Vakhtangov'un çalışmaları arasındaki ilişki nedir?

Meyerhold, kendi tiyatro inkılabını gerçekleştirmeye gayret eden müstesna bir yönetmen ve mütecessis bir tiyatro araştırmacısıydı. En mühim eksikliği, oyuncuların sahnede doğal ve hakiki birer insan gibi davranmalarına yardımcı olamamasıydı. Meyerhold'un tiyatrosu mühim olmakla birlikte sahnede yaşayan insanlar olmadığı için ölü bir mahiyetteydi. Diğer taraftan, kendine has üslubu ile büyük ve dinamik bir sanatkar olan Vakhtangov, Stanislavski ekolünden gelen biri olarak kabul edilir. Vakhtangov hakkında pek çok yanlış anlama mevcut olduğundan ve onu anlamak Stanislavski'yi de anlamaya ışık tutabileceğinden dolayı, yeni çıkacak olan Stanislavski Sistemi hakkındaki kitabımda Vakhtangov'a dair bir bölüm ekledim.

Fiziksel eylemler yöntemi, eğitim ve prova esnasında nasıl kullanılmalıdır?

Öğrenciler, bir eylemin psiko-fiziksel sürecinin farkındalığına kavuşturulmalıdır. İşleyişimizi belirleyen tabiat kanunlarını idrak ettiğimizde, her türlü egzersiz kıymet arz eder. Öğrenciler, psiko-fiziksel eylemi ifa etmeyi öğrenmelidirler. Bir oyunun provasını yaparken oyuncu, eylemin karakter inşasında bir vasıta olduğunu bilmeli, karakteri ifade eden ve içsel hayatını kapsayan fiziksel eylemleri seçme kabiliyetine sahip olmalıdır. Yalnızca bir karakteri ifade eden eylemlerin seçimini yapmak sanatsal bir süreçtir. Stanislavski, bir oyuncunun eylemlerin seçiminde ustalaştığında ve yaratıcı sürecini seyirciye anlaşılır kılma kabiliyetine sahip olduğunda, gerçek bir oyuncu olacağını söyler.

Stanislavski'nin ömür boyu süren çalışmasının gayesi nedir?

Oyuncunun, hayattaki doğal ve kendiliğinden hallerinde ilham fenomeni üzerindeki kontrolünü bulmasını sağlamaktı. Stanislavski, böyle bir durumda bir oyuncunun, seyircilerini en etkili şekilde etkileme ve onların duygularını en güçlü şekilde harekete geçirme imkanına sahip olduğuna inanıyordu.

Stanislavski “bilinçaltı” ile ne kastetmektedir?

Oyunculunun “bilinçaltı süreçler” olduğunu iddia edenlerin hayal kırıklığına uğraması pahasına, Stanislavski'nin “bilinçli” ve “bilinçaltı” terimleri “kontrollü” ve “kontROLSÜZ” anlamına gelir. Stanislavski Sisteminde bilinçli faaliyet başat rolü üstlenir. Ancak, bir oyuncu rolünün şablonunu bilinçli olarak hazırladıktan sonra, seyirci ile kurulan temas, oyuncunun kendisinin bile beklemediği, kendiliğinden ve gerçek eylemlerin doğmasına vesile olabilir. İşte bu anlar, “bilinçaltı” yaratıcılık anları ya da Stanislavski'nin oyunculuk okulunun nihai gayesi olan ilham anlarıdır.

Fiziksel eylemler yöntemi Stanislavski'nin son keşfi midir?

Stanislavski'nin ömür boyu süren çalışmasının konusu, insan eylemiydi; bu nedenle, fiziksel ve psikolojik eylemlere dair öğretiler, baştan sona onun tekniğini zenginleştirir. Sistemin ilerlemesi, Stanislavski'nin insan eylemleri hakkında ne kadar bilgi edindiğine bağlıydı. Stanislavski, fiziksel bir eylemin, oyuncunun duygularının anahtarı olduğunu keşfettikten sonra, fiziksel eylemler yöntemine hayati bir rol atfetmiştir. 1935 yılında, eylemler yoluyla analiz yöntemini geliştirmiştir.

Stanislavski ve Brecht arasında “yabancılaştırma” kavramı konusunda nasıl bir ilişki vardır?

Brecht'in “yabancılaştırma” tekniği sebebi ile Stanislavski ve Brecht arasındaki farkı

vurgulayanların, Stanislavski Sistemi'nin ilk yıllarını, özellikle de Vakhtangov'un Stanislavski'nin karakterle bütünleşme fikrini uç noktaya taşıdığı dönemleri göz önünde bulundurduklarını düşünüyorum. Stanislavski, daha sonra görüşlerini revize etmiş ve gerekirse bir oyuncunun karaktere eleştirel yaklaşmasını onaylamıştır.

Stanislavski Sistemi; Brecht, Genet ve diğer natüralist olmayan oyun yazarları için kullanılabilir mi?

Stanislavski sistemi natüralist ya da başka türde bir oyunu sahnelemek için bir dizi kural değildir. Sistem, tek bir tiyatro türünün sınırlarını aşar. Sistem, doğru sahne durumunu yaratarak ve “bilinçaltı” mekanizmalarını harekete geçirerek, bir oyuncunun oyun karakterinin deneyimlerini yaşamasına yardımcı olmaktadır. En yaratıcı yönetmenlik buluşları bile, bir oyuncunun davranışı seyirciyi etkilemezse anlamdan yoksun olacaktır. Natüralist olmayan bir oyun ile karakterin deneyimlerini yaşayan bir oyuncu arasında çelişki yoktur. O'Neill, Çehov veya Gorki'nin oyunlarında kullanılan ifade araçları ve üslup farklı olabilir. Ancak, Stanislavski tarafından geliştirilen ve sahnede bir oyuncunun yaratıcı durumunu belirleyen kurallar, Shakespeare, Çehov, Brecht veya Genet'in oyunları da dahil olmak üzere her türlü oyunda oyuncular tarafından kullanılmalıdır.